מעשה מחט שלישים: אלא אר"ח אילו באן עליה שנים אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה יאמרו בעל שלימה חמשים בעל פגומה חמשים! א"ל אביי אי הכי גבי עבד נמי יאמרו "עבד בריא שלשים עבד מוכה שחין שלשים אלא אמר אביי אמר קרא תחת אשר עינה הנה תחת אשר עינה מכלל דאיכא בושת ופגם רבא אמר אמר קרא ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף הנאת שכיבה ג' מכלל דאיכא בושת ופגם; ואימא לדידה: אלא בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה לאביה ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב מנין שמעשה הבת לאביה שנאמר וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה יאף בת מעשה ידיה לאביה למה לי תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה אלא ההיא בהפרת נדרים הוא דכתי' וכי תימא נילף מינה? ממונא מאיסורא לא ילפינן וכי תימא נילף מקנסא ממונא מקנסא לא ילפינן אלא מסתברא דאביה הוי דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין: פגם רואין אותה כאילו היא שפחה נמכרת: היכי שיימינן לה? אמר אבוה דשמואל אומדין כמה אדם רוצה ליתן ביתו שפחה בתולה לשפחה בעולה לשמשו, שפחה בעולה לשמשו מאי נפקא ליה? מינה: אלא ביתו שפחה בעולה לשפחה שאינה בעולה לתשיאה לעבדו, ולעבדו מאי נפקא ליה מינה? "בעבד שיש לו לרבו קורת רוח הימנו: מתני' כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר. קטנה יש לה מכר ואין לה קנס נערה יש לה קנס ואין לה מכר, הבוגרת אין לה לא מכר ולא קנס: גמ' אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש לה קנס במקום מכר דתניא קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס משתביא שתי שערות עד שתיבגר יש לה קנס ואין לה מכר דברי ר"מ שהיה ר"מ אומר כ"מ שיש מכר אין קנס וכ"מ שיש קנס אין מכר וחכמים אומרים קטנה מבת ג' שנים ויום אחד ועד שתיבגר יש לה קנס, קנס אין מכר לא! אימא אפילו קנס במקום מכר א"ר חסדא מ"ט דר"מ? א"ק ולו תהיה לאשה במה הוה עצמה הכתוב מדבר ורבנן אמר ר"ל א"ק (ה) נערה אפילו קטנה במשמע, שמעה רב פפא בריה דרב חנן מבי כלוחית אזל אמרה קמיה דרב שימי בר אשי א"ל אתון אהא מתניתו לה אנן אהא מתנינן לה אמר ר"ל המוציא שם רע על הקטנה פטור שנא' ונתנו לאבי הנערה נערה מלא דיבר הכתוב מתקיף לה רב אדא בר אהבה טעמא דכתב רחמנא נערה הא לאו הכי הוה אמינא אפילו קטנה והא כתיב ואם אמת היה הדבר הזה לא נמצאו בתולים לנערה והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה? אלא כאן נערה הא כל מקום שנאמר "נער" אפילו קטנה במשמע: מתני'

ואימא לדידה. אע"ג דפרישים לעיל (דף לח:) דבושת ופגם הוקשו לקנס ונתן למי שקנס ניתן הייט בתר דקיס לן דאביה הוי דלי בעי כו'. יהיב מפתה כדאמר לקמן בריש נערה (דף מב:) וי"ל דלמא לא יהיב מפתה דקרלי דאביי ורבא באונס כתיבי: דאי. בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין. וממעשה ידיה ליכא למילף דהא מיתזנא מיניה כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (דף ד. ושם) ולא מקדושין דמעלמא קאתו לה ומתרוייהו נמי לא דאבלה דגופה שלמי תימה דהכא לא קיס לן בושת ופגם דהוי לאביה אלא מכח שיכול לקדשה למנוול ומוכה שחין ואם כן היכי בעי למימר בריש קדושין (דף ג:) גבי קדושי כסף מנא לן דמיקדשה בכסף וקדושין דאביה הן וכי תימא נילף מבושת ופגם הא בושת ופגם גופיה לא קיס לן אלא מכח שיכול לקדשה ואומר ר"י דאורחיה דהש"ס דבעי לדחויי אפילו קיס לן דבושת ופגם הוי דאביה ממקום אחר * א"ל התם בעי למילף קדושי נערה מבושת ופגם של קטנה ומקדושי קטנה הוה ילף להו מי לא לוה דהוה אמינא הכי מילי קטנה דליית לה יד ונערה איית לה יד כדאמרינן התם לעיל ולהכי קאמר וכי תימא נילף מבושת ופגם דקטנה אע"ג דלהכי איית לה יד כדאמרינן בהחובל (ב"ק דף פז:) יעשה לה סגולה ואפ"ה הוי דאביה ה"ל קדושי נערה ואם* היינו מפרשים דלא קאי אקדושין הא דקאמר וילף מבושת ופגם אלא לאמעשה ידיה דאייתי התם לעיל הוה אתי שפיר אבל לא משמע הכי ועוד דא"כ הכא נמי ה"ל לאסוקי וכ"ת נילף מבושת ופגם כיון דאמעשה ידיה קאי וכן לקמן בפרק נערה (דף מו:): כמה. אדם רוצה ליתן כו' להשיאה לעבדו. תימה דמה שומא היא זו וכי אמה תשובה ממשפחה גדולה איכא כפסדת בפגמה אלא שוה שפחה הגיסת לעבד וי"ל דכל אמה שמין לפי מה שהיא בעניו זה כמה אדם רוצה ליתן בין בתולה לבעולה להשיאה לעבדו אמה כזאת הנפגמת והא דנקט שפחה אורחא דמלתא נקט דאין דרך להשיאה לעבדו בת מלכים:

הא לאו הכי ה"א אפילו קטנה והכתיב אם אמת היה וכו'. תימה לר"י מה בכך אם קרא איירי בבת עונשין מ"מ מליגו למימר דה"ה קטנה דהא בא על קטנה מאורסה הוי בסקילה לרבנן בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף סו:) אע"ג דהיא פרשה לנערה המאורסה בבת עונשין כתיבא [כדכתיב ואם הנערה על דבר אשר לא צעקה] ותירץ דהתם משום דמסקינן בסמוך כאן נערה הא כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע הלכך מחייבין ליה התם וכולהו עריות ילפי מינה מי נמי דוקא במולין שם רע סברא הוא לומר דלא מחייב קנס ומלקות אלא בגדולה כיון דקרא איירי בבת עונשין ולא בעלמא משום דמוליא שם רע על הקטנה סברא הוא דפטור דפיתוי קטנה אונס הוא* והוי כמוליא שם רע על הנערה שנאמרה דלא מחייב אבל אין לומר דמסתבר ליה דדוקא בבת עונשין מחייב ליה משום שבת להורגה דבפרק קמא דסנהדרין (דף ח:) בשמעתא דחושדין לנער משמע דלאו משום דקא גרים לה קטולא מיחייב:

ויליחי

מעשה מחט. חייט תופר: אלא אמר רבי זירא. מהכא מסתברא שאין בושת בכולל חמשים דאם כן אין הפרש בין בעל שלימה לבעל פגומה. שבעבעלה אלא כדרכה ואיכא הפרש שביניהם ש"מ גבי בושת כיון שנפגמה כבר אין בושתה רב כשלימה: מתח אחר עינה. גבי חמשים כסף כתיב: מכלל דבושת ופגם. שאינם משום מינוי שהרי יכולן בשאר חובלין אינו בכולל זה. פגם הוא מזק הגיסות ממי בשאר חבלות: ואימא לדידה סוי. דבשלמא קנס כתיב ביה ונתן לאבי הנערה אלא הכי ליהוי לדידה: בנעוריה בית אביה. גבי נדרים כתיב ומיהו איכא למשמע מינה דבימי נעוריה תלאה הכתוב בבית אביה: בתו לאמה. הקיש בת לאמה: תיפוק ליה כו'. אלא על כרחך מהתם לא מצי למילף דהתם בהפרת נדרים כתיב: נילף מקנסא. מה קנסא לאביה אלא מסתברא. דבושת ופגם לאב הויא שהרי בידו לביישה בבושת בעילה ולפוגמה בפגם בעילה: דאי בעי מסר לה. לקדשה בביאה: למנוול ומוכה שחין. כדתנן לקמן האב זכאי בבתו בקידושי בכסף ובשטר ובביאה וכיון דבידו ליטול ממון לפוגמה ולביישה בטשה זו, השתא אפסדיה אי דפגמה: [מאי נפקא ליה. לכל אדם בבעילתה אם בעולה היא הואיל ולמלאכה קיימא]: ולעבדו מאי נפקא ליה. למריה מינה אם בעולה היא מי קפיד מריה אלא שיהו להן ולדות: קורת רוח. שהיר בעבודתו ואף הוא רוצה לעשות לו נחת רוח להטעימו טעם בתולה: מתני' כ"מ שיש מכר. לאב בבתו דהייטו בקטנותה: אין לו בה קנס. דאין קנס לקטנה: כל מקום שיש קנס. משהיא נערה: אין מכר. דתניא (ערכין דף כט:) יכול ימכר אדם בתו בשהיא נערה אמרת' (ג') מכורה כבר יוצאה. עכשיו, שאינה מכורה אינו דין אלא תימכר: גמ' זו דברי ר"מ. דאמר אין קנס לקטנה: מבת ג' שנים. שביאתה ביאה ואין בתוליה חוזרין: מכר לא. בתמיה: אף קנס במקום מכר. משתהא רואיה לביאה עד שתביא שתי שערות על שתבגר קנס ולא מכר: מאי טעמא דר"מ. דאמר קטנה אין לה קנס: דאמר קרא. גבי קנס ולו תהיה לאשה: במסוס עצמה. במי שיש בידה להקטות עצמה לאישות הכתוב מדבר: אפה מפגיעו לה. להא דריש לקיש דאמר כ"מ שנכתב נער בלא ה' וקריין נערה ללמד על הקטנה בת: שם רע. לא מצאתי לבתך בתולים: פעור. לוענכם אותו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה" מלא כתיב: אלא כאן נערה. הא' דכתיב נערה מלא לאו דגלוי עליה אחת אלא על כל מקום שנאמר "נער" חסר ויליף הכי: כאן שאי אפשר אלא בנערה כתיב נערה מלא וללמדך דכל מקום שנאמר "נער" אפילו קטנה במשמע: מתני'

[ערכין שוי]
* אם בהתאים יכלל כל התנאים יוצא שאין הנדון בין האנס לנערה בלא נבעלה אלא בעבד נבעלה אלא כדרכה (ואין פגיעה רה בת כך)

נעיל נו.

נוסא/מבנה
◇ תשובות לשאלה למה כל התנאים (בנוסף לקנס) לאביו ולא לדידה

[וע"ע תוס' יומא מט: סד"ה שאני תוס' תולין עמ: סד"ה זה כמה]

נוסא/מבנה
△ תשובות איך ש"מ הכנס האונס

[כמו שהיה סבור המקשה ה"ס שאני בושת ופגם דאביה נמי שייך פי' שמתביים ומצטער כמותה אלא כמו שפי' שם בקונט' אלא נעי מסר לה למנוול ומוכה שחין דאכתי לא קיס ליה שיכול לקדשה. מ"י עס"ג]

תוספות רי"ד

אמר אביי א"ק תחת אשר ענה הני תחת אשר ענה מכלל דאיכא בושת ופגם רבא אמר א"ק ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה ג' כסף: הנאת שכיבה ג' כסף מכלל דאיכא בושת ופגם: ואימא לדידה. פי' דדוקא ג' כסף זכה דחמנא לאב אבל בושת ופגם לדידה דאבוה הא הני מינו דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין: פגם רואים אותה וכו'. היכי שיימינן לה אמר אבוה דשמואל אומדים כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בתולה לשפחה בעולה להשיאה לעבדו שיש לו לרבו קורת רוח מימנו: מתני' כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר. קטנה יש לה מכר ואין לה קנס נערה יש לה קנס ואין לה מכר בתרת לא קנס ולא מכר אר"י אר"ז זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים יש קנס במקום מכר א"ר חסדא מ"ט דר"מ דאמר קרא ולו תהיה לאשה במהוה עצמה הכתוב מדבר ורבנן אמרי אמר קרא נערה ואפילו קטנה במשמע פי' נער כתיב וקרינן נערה מלא:

נוסא/מבנה
△ ב' לשונות של רש"י לקנס מכר אין קנס וכ"מ שיש קנס אין מכר קטנה יש לה מכר ואין לה קנס נערה יש לה קנס ואין לה מכר בתרת לא קנס ולא מכר אר"י אר"ז זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים יש קנס במקום מכר א"ר חסדא מ"ט דר"מ דאמר קרא ולו תהיה לאשה במהוה עצמה הכתוב מדבר ורבנן אמרי אמר קרא נערה ואפילו קטנה במשמע פי' נער כתיב וקרינן נערה מלא:

[כדאי' יומא נג: וסה:]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אמר ר"ל אמר קרא נער: (ב) רש"י ד"ה לון בם אמר כו' ר"מ אלא אם כן מכר וכו' אמרת קל וחומר מכורה: